

LIDRANO 2017. - OSVRT NA LITERARNE RADOVE OSNOVNIH ŠKOLA

Na natječaj Lidrano 2017. pristiglo je čak 60 radova (proznih i u stihu) iz osnovnih škola s područja Krapinsko-zagorske županije. Budući da učenici koriste standardnu i kajkavsku jezičnu opciju, povjerenstvo je nastojalo jednako vrednovati radove na obje jezične varijante. Posebno treba naglasiti ozbiljan pristup mentora koji kod učenika razvijaju pozitivan odnos prema njegovanju lokalnog kajkavskog idioma i literarnom stvaranju na jeziku kojim govore samo u obitelji i najužem okruženju. U situaciji kad se broj izvornih kajkavskih govornika drastično smanjuje u urbanim ali i ruralnim prostorima, upravo rad s nadarenim učenicima osnovnoškolske dobi i poticanje njihova kreativnog potencijala u pisanju literarnih tekstova može donijeti kvalitetne pomake u očuvanju zavičajne jezične baštine. Treba pohvaliti i priložene glosarije s manje poznatim kajkavskim terminima koji bilježe i neke usko lokalne jezične varijante i potencijalno mogu biti zanimljivi i za dijalektološka istraživanja kajkavskih govora i izradu njihovih rječnika.

Osnovnoškolci u većini tematiziraju obiteljske priče pa ne nedostaje toplih opisa *dedeka*, *babica*, *prababica*, *peseka*, *maca*, *kokota*, ali sugestivnih doživljaja jeseni, zime, opisa šume i stare *hiže*, trsja i berbe. U manjoj su mjeri prisutne fikcionalne priče koje karakteriziraju srednjoškolske radove.

Kod vrednovanja radova iznova treba naglasiti velike razlike u dobi autora jer su u konkurenciji učenici od trećeg do osmog razreda što otežava objektivan pristup i konačan odabir najboljih radova. Stanovitu teškoću predstavlja i nemogućnost odvojenog vrednovanja proze i stihova, a to najčešće rezultira većim brojem odabranih proznih tekstova na štetu poetskih uradaka.

Uzimajući u obzir navedene teškoće, povjerenstvo se ove godine odlučilo predložiti za višu razinu natječaja četiri prozna teksta i tek jedan u stihu. Prvi odabrani rad ***Djevojčica koja je plakala cvijeće*** (8. razred) začudno je zrelo napisana fikcionalna kratka priča koja originalnom idejom, dosljedno provedenom metaforom „ruža i trnja“, stilskom dotjeranošću i pomalo *borhesovskim* ugođajem odaje osobito nadarenog autora/icu koji/a unatoč tinejdžerskim godinama piše uspješnu priču neospornih literarnih kvaliteta.

Drugi je odabir priča pod nazivom ***Koza*** (8. razred) pisana prema prozi *Koza gospodina Seguina* iz lektirnog djela *Pisma iz mog mlina* A. Daudeta što se u autorskoj napomeni

izrijeckom i navodi. Priča tematizira tragičnu sudbinu najmlađe Seguinove kože koja ne može odoljeti zovu slobode i bijega u planinu unatoč smrtnoj opasnosti, a ispričana iz pozicije kože. Zahtjevni postupak uživanja u glavni lik, autor/ica rješava uvjerljivom motivacijom postupaka, odličnom gradacijom u iznošenju događaja i posebno dojmljivim završetkom koji ovu priču čini literarno relevantnom.

Priča **Šuplji mišić** (7. razred) tematizira ljubav duhovitim suprotstavljanjem srca kao anatomskog pojma šupljeg mišića i srca kao sinonima snažne emocije koja ima i izražene tjelesne manifestacije. Priča započinje satom biologije, analizom naučenih činjenica o srcu i osjetilima tijekom putovanja školskim autobusom, a završava sutradan duhovitom ljubavnom porukom ostavljenom u školskom ormariću. Priča djeluje zaokruženo, a najveća kvaliteta ogleda se u odlično odabranoj formi, diskretno humornom diskursu i efektно riješenim završetkom.

Priča **Teško je biti najmlađe dijete u obitelji** (5. razred) pripada u tople obiteljske priče koje tematiziraju ponekad i konfliktne odnose između braće i sestara – u ovom slučaju dvojice starijih dječaka koji se često prema mlađoj sestri odnose grubo i neuviđavno. Priča se odlikuje neposrednošću pripovijedanja u prvom licu, odličnom analizom obiteljske situacije s više djece u kojoj oni najmlađi, suprotno uvriježenom mišljenju, nisu u povlaštenom položaju. Priča završava optimistično, bratska solidarnost i međusobna ljubav prevladava sve probleme, a autorica zaključuje: „To su moja braća i ne bih ih mijenjala ni za što na svijetu“.

Kajkavski poetski uradak **Moja Aleks** (6. razred) odlikuje zavidno bogatstvo kajkavskog leksika i njegova dosljedna primjena. Pjesma na slikovit i dojmljiv način opisuje buđenje uz kućnu ljubimicu macu Aleks koja je *mehka ko da je z oblaka pala,/ Glaka ji je siva,/ Tak ko da je v pepelji spala*. Stihovi osvajaju toplinom, neposrednošću, iskrenim oduševljenjem i nježnom ljubavlju koje samo dijete može osjećati prema drugom biću, u ovom slučaju kućnoj maci.

Uz spomenute radove, u uži izbor ušlo je još nekoliko no zbog ograničenog broja nije ih bilo moguće uvrstiti u odabir za višu razinu natječaja. Na prvom mjestu valja spomenuti kratku kajkavsku prozu **Jas i moj motorek** (6. razred) koja kroz humorni diskurs pripovijeda o ljubimcu druge vrste – starom zelenom motociklu, *pravom oldtajmeru*. U priči oduševljava bogati leksik inače teže razumljivog kajkavskog mjesnog govora, a tekstu je pridodan opširan rječnik koji omogućava bolje razumijevanje priče. Izvan odabira ostala je izvrsna lirska minijatura **Noćno-jutarnja mora** (3. razred) koja sugestivno oslikava uznemirujući doživljaj noćnih strahova koji prestaju tek u svitanje kad iznova postaje sve „normalno“. Među uspjele pjesničke radove pripada i minijatura **Hosta** (3. razred) s dojmljivim ugođajem šumske

atmosfera, a kajkavski stihovi ***Jesen othaja, zima dohaja*** (8. razred) originalno i s odmakom tematiziraju inače standardne pejzažne motive koje srećemo u učeničkim radovima.

Na kraju valja odati priznanje mentorima na poticanju literarnog kreativnog izražavanja svojih učenika te svojom stručnošću i predanim radom pridonose kvaliteti ovogodišnjeg natječaja. Mladim pak autorima treba čestitati na uspješnim radovima i njegovanju bilingvalnog literarnog izričaja s preporukom da nastave pisati uz potporu mentora i čitanje ne samo obaveznih lektirnih naslova.

Vlasta Horvatić-Gmaz

vlasta.gmaz@yahoo.com

098/617-651